

Numerul 39.

Oradea-mare 25 septembrie (8 octombrie) 1905.

Anul XLI.

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Liniște.

Iată ce căută Elena. Tristă viață, vecinic sbuciumată, mai avuse și ea. Copilă, fata unui om bogat odată, dar încurcat la urmă în datorii, nu știuse nici odată ce e mulțumirea și-i lipsise tot-de-auna liniștea.

Tatăl său un om nervos din cale afară, un îmbogățit, credea că averea și nervositatea îi dau dreptul să strige și să ocărească pe ori cine. Mai ales în urmă când Elena se mărise și afacerile mergeau din ce în ce mai rău, liniștea, sfânta liniște dispăruse cu desevărsire din casă.

Ca să nu mai audă strigătele lui pe servitori, pe nevestă-sa, o femeie blândă și bună care îi răbdă toate, se strecură binișor în grădinița din dosul casei și acolo, sub umbra slabă a unui cais mititel, visă.

La ce visă? Curios, era măricică acum — vre-o 15 ani — când fetele visează la feți-fru-

moși plini de dragoste, ea visă un colț de lume, unde-va, unde să nu fie decât ea și mama ei pe care o adoră și să aibă liniște, numai liniște.

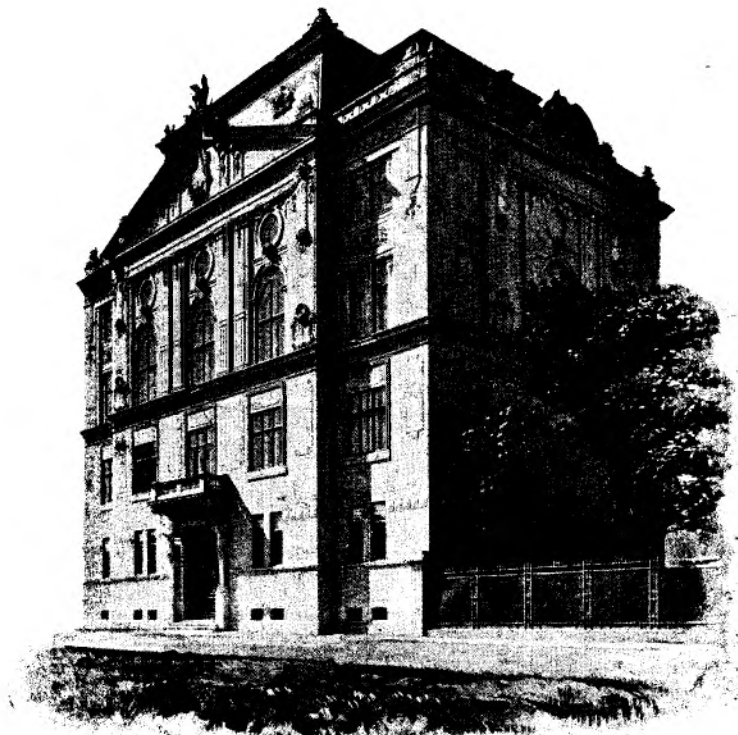
Au măritat-o de tinără. Tatăl său a întrebat-o dacă îi place băiatul, dar tonul cu care a întrebat-o era poruncitor, a înțeles că trebuie să zică „da” și l-a luat. Nu iubiă pe nimeni, îi era tot una el sau un altul, doriă numai liniște și doriă să-o găsească în căsnicie...

Dar i-a fost se vede scris să n'o aibă nici odată.

După nuntă a plecat cu bărbatul său în călătorie.

Într'o zi au eșit la plimbare și au întâlnit o păreche tinără, amândoi frumoși. Ea înse a îndrăznit să găsească că el e mai frumos — firește, fără vre-o intenție.

Îndrăzneala asta l-a scos pe bărbatul său din fire în cât ajunși acasă, a certat-o. — Și asta pentru un lucru de nimic și la o săptămână după nuntă.

Muzeul Asociațiunii în Sibiu.

Și nici nu s'a revoltat; știea că pentru ea nu există liniște.

Și viața ei timp de ani a fost tot ca cea din trecut, numai că acum în locul tatălui care strigă, eră bărbatul.

Au venit copii, greutate materiale, întot-de-auna câte un copil bolnav în casă; plânsetele lor, strigătele bărbatului pentru ori-ce lucru de nimic; acum nu mai avea caisul mititel din grădină și nici trebile nu o lăsau să stea și să viseze. Dar așa în amurg, când copiii se mai potoliau și el nu eră acasă, visă și visul ei eră tot ca cel din copilărie, nu avere, nici dragoste, ci numai un colțisor unde-va, unde să aibă liniște, numai liniște.

Anii treceau, grijile deveniau tot mari, bărbatul seu încurcat și el acum în datorii eră tot mai nervos și liniștea, mult dorita liniște, nu mai venia.

Trebuia acum să facă și să primească vizite, să fie *cucoană de societate*, eră femeia unui om cunoscut, toți o găsiu bine, o respectau; dar asta nu eră ce doria ea, dimpotrivă, o depărtă din ce în ce mai mult de visul copilăriei ei.

Când, după ce se înapoiă dela vre-o vizită sau conducea până la ușe pe cel din urmă mosafir, oftă ușurată.

Ar fi dorit să trăiască din fructul muncii ei, retrasă, singură, fără să cunoască și să o cunoască cineva.

Și viața cu bărbatul ei eră din ce în ce mai grea. O înșelă, o brutaliză și o chinuă mereu.

După o scenă mai furtunoasă se retrăgea undeva într'un colțisor și visă. Visă ceea ce știea că nu se va putea îndeplini nici odată, dar momentele în cari visă, erau clipe de fericire.

Se vedea singură, ea și cu mama ei, într'o odăiță sărăcăcioasă, lucrând ca să trăiască, dar având ceea ce doria de când putea să-și aducă aminte: liniște. Și cuvântul acesta o isbiă mereu ca un ciocan în creierul ei înfierbântat. Liniște, liniște, liniște.

Îi venia să plece, să-și ia lumea în cap.

Refrenul unei romanțe auzite de mult, îi revenia mereu în minte: departe, departe, departe.

Avea înse copii, datorii de mamă erau mai presus ca voința ei.

Și iar treceau ani, grei ca de plumb și liniștea nu mai venia.

S'au dus înse într'o seară la o grădină. Eră la începutul toamnei și serile recoroase. S'au înapoiat târziu și ea eră subțire îmbrăcată. A recit. Câteva zile a zăcut numai și într'o noapte — ceilalți dormiau toți — a închis ochii liniștită, fără agonie, pare că ar fi adormit.

Au îngropat-o într'un colț retras al cimiterului, unde a găsit în sfârșit ceea ce și-a dorit de când a început să ție minte: liniște.

Și așa cum visă ea, mama ei, biata ei măicuță, e tot cu ea. Vine în toate zilele de udă florile de pe mormânt, își reazimă capul de crucea rece și plânge, plânge...

Lia Măgură-Hârsu.

Toamnă.

(Între Brădet și Nuceșoara, Argeș.)

Și-nchide ceru 'n depărtări
Albastrul gingaș de pe zări,
Iar norii pun pe-a lor albeață
Un plumburiu ștergar de ceață.

Costișa lină și întinsă
E de-un adânc fior cuprinsă,
Și melancolice priviri
Aruncă 'n larg schimbatei firi.

Măsoară-apoi al ei podiș
C'un zimbet trist pentru frunziș,
Bronzat deja de timp, ori verde,
Din care viața 'n cet se pierde.

Învrăstătură măhnitoare,
Pe dânsa razele de soare
Sfioase pică, aplecat,
Când printre nori furiș străbat.

Dar fiul ei, voinicul fag,
Frumos, drept, nalt, — nespus de drag,
Mândria ei tot timpul verii,
E-acum imagina durerii!

Tot singur, vara, ca de strajă,
Eră umbros, eră o vrajă;
Iar ei, de drag, i-se părea
Că 'n tot cuprinsul o umbriă!

De admirat cum altul nu-i,
Cu risul tinereței lui
Făcea cuprinsu-i să nu fie
Ca o întindere pustie...

Acum, tot singuratec; — înse
În ramuri goale poartă strinsă
Măhnirea 'ntregii firi; în ea,
Pe-a lui o simte mult mai grea.

Văzutu-și-a picând, picând
Iubite frunze rând pe rând,
De vânt, departe spulberate,
Și lângă trunchiu, grămezi uscate.

Și iată-l greu pierdut pe gânduri,
Sunând din ramuri ca din scânduri,
Pe când, mai mult, din depărtări,
Se 'nchide cerul între zări.

Se 'nchide cerul, — cenușiu, —
Pustie coastă, fag pustiu,
Glas trist de toamnă, ore 'ncete,
O lume 'ntreagă de regrete!

N. Radulescu-Niger.

Ceva despre „Wilhelm Tell“.

(Urmare și fine.)

Și acum se va întrebă fie-care cu drept cuvânt: „Cine este eroul principal în drama aceasta? Am ascultat cuprinsul a două acte, dar W. Tell nu mi se pare să aibă până acuma un rol conducător cu deservărire“. Așa și este. Regula obicinuită de-a vedea persoană — un erou principal — este trecută aici cu vederea. Sch. și-a zis: Să ridic pe pedestalul înalt de erou dramatic întregul neam obidit al elvețienilor, nu unul sau altul, ci ei cu toții să intruchipeze caracterul general al eroului. Caracteristicile relevate la W. Tell, la Stanffacher, Melchtal și Walter Fürst și la alții, să fie caracteristicile neamului elvețian, ei să fie numai tonuri cari dau simfonia măreață, pe care o auziți.

Fie-care din cei amintiți se pot compară cu niște pete mari de culoare — diferite toate între olaltă. Toate petele astea sunt puse lâng'olaltă pe o pânză și te depărtezi la o anumită distanță și ochii ți-se desfată de o priveliște măreață.

La începutul actului al 3-lea, ni se arată Tell în căznicia sa. Cei doi copii ai lui își trăesc viața în mijlocul naturii, în serbătoare. O nevastă plină de dragoste îi cetește din ochi toate dorințele și supărărilor lui. Nevasta se înspăimântă când aude de-o întâlnire a lui Tell cu guvernorul pe o potecă strimță, unde Tell putea să-l repună dacă voia, și când acesta spune că vrea să plece la Altdorf la socrul seu, W. Fürst, ea tremură cuprinsă de presimțire. În zadar sunt toate desmintările ei, el pleacă fără de frică spre Altdorf, dimpreună cu fiul seu Walter.

Tell n'a fost de față la adunarea dela Rütli. Aceasta corespunde planului lui Schiller. Dar cum e motivat lucrul acesta?

Tell este omul fapte și nu al chibzuelilor îndelungate. Îndată ce vede că este lipsă de faptă, după o gândire matură, dar lipsită de trăgănare, se hotărăște să o sevrăsească. De aceea nici adunarea dela Rütli nu e croită în spiritul caracterului seu și de aceea și așteaptă numai rezultatul — chemarea la luptă, ca să între în acțiune.

Și acum permiteți-mi să trec peste o scenă, la care voiu reveni mai târziu, și să vorbesc despre unul din cele mai puternice momente ale dramei.

La Altdorf, în Uri, soldații țin straie pălăriei guvernorului. Elvețienii — bărbații — ocolesc acest loc al rușinii și privesc cu oroare la semnul acesta vădit al subjugării lor.

Sosește și W. Tell cu fiul seu, în calea sa la W. Fürst.

Dar mai bine să lăsăm să vorbească pe cronicarul Tschudi de care s'a folosit Sch. când a scris piesa. Iată pasagiul din „*Chronicon Helveticum*“:

„Duminecă după Othmari, eră în al 18-lea al lunei de iarnă, (noiembrie), merse un țeran cinstit și credincios din Uri, numit W. T., pe dinaintea pălăriei ridicate în Altdorf, și nu-i făcū reverența — după cum poruncise guvernorul Gessler. Aceasta a ajuns la urechea guvernorului. Îndată, a doua zi luni dimineața, lasă să-l cheme pe Tell înaintea lui, îl întrebă mâniat de ce nu ascultă de poruncile lui și de ce n'a dat cinstea cuvenită pălăriei desprețuind prin asta pe împăratul și pe dânsul? T. respunse:

„Dragă domnule, fără să vreau și fără să despretuesc pe nimeni, s'a întâmplat asta, iartă-me; dacă aș fi cu rea voință, nu m'ar chemă Tell. Me rog de grația dtate și nu se va mai întâmplă“. Dar Tell eră un arcaș bun, de greu ai fi găsit unul mai bun decât dînsul și avea și copii frumoși, pe cari îi avea dragi. Guvernorul a trimis după ei și a zis: „Tell care dintre copiii tei îți este mai drag?“ Tell respunse: „Stăpâne, pe amândoi îi iubesc de-o potrivă“. Atunci zise guvernorul: „Ei bine, Tell, ești un vânător bun și vestit, după cum aud. Trebuie să-ți arăți măestria înaintea ochilor mei și trebuie să împuști un măr de pe capul unuia dintre copiii tei. De aceea bagă bine de seamă, să nimeresti mărul, că de nu-l vei nimeri la pușcătura cea diătăi, ai să plătești cu viața“. Tell se înspăimântă, rugă pe guvernor să-l lase în numele Domnului, că e în contra firii omenesti să împuște în copilul seu iubit; și că vrea mai bine să moară el. Guvernorul zise: „Asta trebuie să o faci, ori de nu, muriți amândoi, tu și copilul“. Tell văzū bine, că trebuie să o facă și se rugă de Dumnezeu cu credință, să-l scape pe el și pe iubitul lui copil. Își luă arcul, îl întinse, puse săgeata pe el și mai puse încă o săgeată în tolbă, iar guvernorul așeză cu mâna lui mărul pe capul copilului, care nu eră mai mare de 6 ani. Și împușcă Tell copilului mărul din creștetul capului, de nici nu răni pe copil.

După ce se întâmplase pușcătura, se miră guvernorul de dibăcia măiastră, laudă măestria lui Tell și-l întrebă, că ce însemnează asta, că a pus încă o săgeată în tolbă. Dar Tell se înspăimântă și bagă de seamă, că întrebarea asta nu-i a bună, și totuș voia să scape ușor și zise, că așa este obiceiul vânătorului. Guvernorul bagă de seamă, că Tell îi fuge din cale și-i zise: „Tell, spune-mi fără încunjur adevărul, și nu te teme de aceasta, că viața ta va fi păzită: răspunsul dat nu-l primesc, că va fi însemnat de sigur altceva“. Atunci grăi W. T.: „Bine, stăpâne, pentru-că mi-ai pus viața sub scut, vreau să-ți spun adevărul. Dacă mi-aș fi nimerit copilul, te-aș fi împușcat pe tine cu săgeata cealaltă și fii sigur — n'aș fi nimerit reu“. Atunci zise guvernorul, care auzi vorbele aceste: „Bine, Tell, ți-am promis viața, — vreau să me țin de cuvânt. Dar fiind-că văd reaua ta voință către mine, vreau să te duc într'un loc și să te las să te închidă, să nu mai vezi de-aici în colo nici soarele, nici luna, ca să fii scutit de tine“. A poruncit apoi slugilor să-l prindă și să-l ducă fără zăbavă la Flüeleu“.

Aceasta este povestirea din care și-a scos Sch. scena măiastră. Din cursul acesta naiv al ideilor și din lipsa aproape totală de vivacitate, Sch. a creat o scenă plină de vioiciune, în care spaima, mila, îndârjirea, bucuria, delirul, scârba se joacă în sufletul lui Tell, un tablou plin de contraste izbitoare, lângă bunătatea populației, tăria barbară de suflet, lângă ofatul neputincios, risul satanic, lângă gândurile curate și cinstite, un gând eșit din mintea unui demon.

Acesta și este punctul culminant al întregii drame. Începând cu scena primă din actul întâi până la scena aceasta, acțiunea se desvoaltă în continuu.

Vezi treptat, cum se îmulțesc fărădelegile, vezi cum se pregătește ceva, cum se naște revolta oamenilor, cum crește și cum tirănia lui Gessler nu mai are margini. Aici acțiunea și-a ajuns culmea. Poate fi ceva mai crud, decât să lași pe un tată să puște de-asupra capului copilului seu?

Actele cele doue, cari urmează conțin deslegarea acțiunii. Tell e dus de soldați spre Küssnacht, temnița habsburgă. Dar pe când trec lacul, se naște o furtună înviersunată, corabia e în primejdie, oamenii sunt neputincioși. Il desleagă pe Tell din lanțuri și-i dau cârma corăbiei. Astfel scapă Tell de dușmani; folosește un moment potrivit, când corabia trece svârțită de un termure și sare pe uscat. Corabia și cu cei-ce se află în ea e apucată de furtună și dusă mai departe cu iuteală nebună.

Tell a scăpat. — Și-acum se pregătește de rez-bunare.

Suntem în casa bătrânului Attinghausen. Nepotul seu, Rudenz, și-a recunoscut păcatul. Tocmai femeea, la care voiă să ajungă prin lăpădarea sentimentelor sale, îl readuce la iubirea față de poporul seu. Și bătrânul Attinghausen aude dela cei-ce-l înconjoară vestea aceasta și-i crește inima de bucurie. Ceasurile din urmă ale vieții îi sunt numerate, dar clipitele astea îi sunt scumpe, căci își vede urmașul pe cărările cele adevărate. Și când aude și de adunarea dela Rütli, pieptul bătrânului se umple de mândrie: dacă s'a ținut o astfel de consfătuire, dacă au ajuns atât de departe, atunci bătrânii pot să moară liniștiți — în mâinile credincioase ale țăranilor stă viitorul neamurilor, fără să se clătine. Cuvintele lui devin profetice, întinde mâinile în aer, ochii întrevăd viitorul și viitorul ăsta e viforos — o luptă vrășmașe, pe viață pe moarte, piepturi goale în fața zidurilor de sulii, — dar sfârșitul este încoronat de izbândă.

„O țineți strâns uniți — da, strâns și vecinic — murmură bătrânul extaziat și ultimele lui cuvinte sunt: „Fiți una — una — una“.

Oamenii ingenunche la picioarele lui; — clopoțelul morților sună anunțând o moarte de om. Și vine și Rudenz — dar prea târziu. Și de-asupra corpului lipsit de suflare omenească el jură credință neamului seu și răzbuinare pentru drepturile călcate în picioare.

Urmează al doilea punct înspre soluție al dramei — omorirea guvernatorului Gessler.

Tell își așteaptă asupritorul. O potecă strimță tăiată prin stâncă. Jur împrejur stânci uriașe. Tell își pipăie arcul și monologisează. Toată viața lui de mai nainte îi vine în minte, tichna căzniciei curate și nepângărite de nimeni, viața patriarchală din virful munților și soarele vecinic rizetor al patriei. Și-și aduce aminte și de venirea guvernatorului, de iobăgia nemiloasă în care vrea să-i pună. „Când am încercat arcul să împuşc în fiul meu, am jurat că cea dintâi împuşcătură va primi-o Gessler, — Me țin de cuvânt“ zice el. Astea sunt gândurile, cari îl frământau pe el în momentul acesta. Trece pe acolo o nuntă țărănească cu chihot și muzică. Contrastul e izbitor. Aici un plan de omor — colo veselia la culme. Și abia se potolește vuetul, planul lui Tell pare că rămâne iarăș nerealizabil — un om vestește, că toate păraiele sau umflat, podurile sau stricat, iar Gessler nu va putea sosi pe aici. Și totuș vine. Înaintea calului se aruncă o femeie cu doi copilași. Bărbatul ei zace în închisoare pe nedreptul, fără să știe de ce, copilașii mor de foame, — sărăcia le-a călcat casa și moartea hâdoasă își așteaptă prada. Și nu mai poate biata femeie — vrea să știe, scapă bărbatul ori nu, una sau alta; de nu, mai bine să moară. Dar Gessler îi strigă trufaș, să-i meargă din cale. Ea nu se urnește din loc. Și în momentul când blăstămul ei neputincios

resună răgușit, iar Gessler își face imputări de mila de care e stăpânit față de supuși, săgeata slobozită dintr'un tufiș își face datoria. Gessler strigă cu durere: „Asta-i pușcătura lui Tell!“ — Iar pe stâncă apare Tell cu mâinile în spre ceriuri și strigă:

„Dreptatea cerească s'a împlinit! Colibele sunt iarăș liberate, nevinovații oameni scutiți sunt de călău“.

Și oamenii se adună din toate părțile, nunta se sparge, cântecele înceată, vestea se lățește ca fulgerul. Femeea arată corpul fără de viață copiilor sei și le zice: Copii, vedeți, așa moare călăul!“

De fapt acesta este punctul, care desleagă acțiunea. Prin moartea lui Gessler, păcatul de moarte este expiat.

Actul ultim conține apoi urmarea naturală: nimicirea puterii împărătești din cantoane. Poporul în luptă desperată își face singur dreptate. Palatele și temnițele zidite sunt prefăcute în mormane de ruină, castelele sunt date pradă focului, oamenii stăpânirii izgoniți de pe pământul liber. Și de-odată sosește o veste îngrozitoare: „Împăratul Adalbrecht a fost omorât de însuș nepotul seu, care se credea îndreptățit la tron. La vestea grozavă oamenii, cari și-au făcut numai dreptatea, se cutremură, ceriul și-a răzburat pentru nedreptăți. Sunt liberi acum, liberi ca în clipita când au pășit pentru întâia dată pe pământul țerii lor: ori ce furtună se va descărca de acum de-asupra lor, pieptul lor le va fi pază scutitoare. Și în momentele acestea ei își aduc aminte și de Tell. Al lui a fost meritul cel mai mare. El a făcut serviciul cel mai însemnat. Și cu toții cu mic cu mare — pelegrinează la W. T. în munți și-i înconjoară casa și-l preaslăvesc ca pe un Dumnezeu.“

Și acuma — după ce am enarat după puțință punctele principale ale acțiunii, să ne punem întrebarea: are conflictul de față grandoarea recerută unei piese de stil mare? Răspunsul va fi la ori-ce caz afirmativ. Numai geniului Schiller înse i-a succes atât de strălucit să adune mai multe acțiuni atât de strâns între-olaltă. „Un altul n'ar fi putut ieși din lalivrintul de acțiuni mai secundare, la cariar fi pierdut vremea, fără ca să poată ajunge la un anzanblu general.“

Ori și ce s'ar spune de țesătura dramei, ori și ce imputări i s'ar aduce, spiritul care domnește în decursul piesei, limba avântată, momentele singuratice într'adevăr mărețe, sunt tot atâtea mărgăritare neperitoare.

În „W. T.“ se prezintă Schiller în adevărata lui lumină mai bine. Ideea lui predilectă — libertatea ideală, nemărginită — își află aici expresia. Ciulăretul libertății par excellence deja de când eră în școala de cadeți, când declamă cu patos camerazilor sei scena din Hoții, când proclamă drepturile de iubire ale inimelor tinere în „Cabală și amor“ și când creea figurile strălucitoare de entuziasm sufletesc Max, Piccolomini și Ioana D'Arc, aceeaș idee măreată, pe care avea să o expună mai târziu într'o operă muritoare drept cântec al lebedei.

În ce privește caracteristica persoanelor, Sch. a fost un adevărat măestru. Gândiți-ve la figura lui W. Tell, la descrierea adunării dela Rütli și veți afla un spirit observator de prima clasă, un om cu vederi largi, care cuprinde cu privirea-i ageră nemăsuratele taine ale sufletului omenesc. O altă caracteristică a poetului a găsim și aici: motivarea acțiunilor — sau

poate hiperzelul de-a nu lăsa nici cea mai mică faptă nemotivată din fir în păr. Cu câtă minuțiositate de motivări nu este împreună: scena adunării dela Rütli sau monologul lui Tell! Și cât de firești sunt toate urmările din fiecare acțiune. Catastrofa vine la timpul hotărât, și ne mulțumește prin deslegarea sa.

Și acum să ne punem întrebarea: cui se adresează treaba aceasta? La ori-ce caz unui om care a trecut printr'o cultură oarecare. Cuvintele lui sunt strigăte de alarmă, ideile lui sunt pentru noi nori de ploaie, cari cad pe pământul lipsit de umezeala trebuincioasă, cari fac să învieze speranțele unui neam.

Poate nici odată n'a fost cântată libertatea cu mai multă dragoste. Dovada cea mai bună că accentele au emanat din adevăratul spirit al dragostei de libertate, ne este succesul fabulos, pe care l-a avut

Se poate o misiune mai frumoasă pentru un adevărat poeta vates? Se poate un pedestal mai înalt pentru un cântăreț?

* * *

Și toate operele autorului acestuia, toate operele autorilor clasici, ne este dat să le descoperim pe seama poporului românesc. Început lucrul, munca va fi îndeplinită pe jumătate.

Vechea Florență a aranjat festivități mărețe întru sărbătorirea regăsirii unui tablou de pictorul Cimabue.

De ce să nu aplicăm și noi acest procedeu, dacă nu altfel, cel puțin în miniatură?

Și precum vechea Florență a sărbătorit regăsierea tabloului, noi vom avea sărbători sufletești, în

La Carmen Sylva.

drama în decursul timpurilor. N'a fost scrisă cu scopul fățis de a îmbărbăta la luptă, dar în timpurile grele pe cari le-a trăit poporul german, înaintea războiului în contra subjugării și în decursul delirului patriotic în războiul din 1870/71, cuvintele profetice ale lui Schiller au aflat resunet în toate piepturile, inimile se încălziau de avântul eroilor țerani, iar mulțimea își întindea mâinile și recită cu evlavie sfântă și entuziasm nemărginit :

Noi vrem să fim un singur neam, ca frații,
Să ne-ajutăm în pace și restriște,
Si liberi vrem să fim, ce-au fost părinții,
Mai bine să murim decât în lanțuri.
În Domnul Dumnezeu ne stă credința,
De mână omenească teamă n'avem.

fiecare an prin îmbogățirea spirituală a literaturii și gustului nostru și serbarea cea mai strălucită va fi pentru noi atunci, când – asemenea Florenței – vom putea serbători pe un conațional al nostru.

Horia Petra-Petrescu.

Cugetare.

Am văzut vijeliile femeii, am văzut și pe acelea ale mării, și eu plâng mai mult pe amanți decât pe mateloți.

Byron.

Flașnetarul.

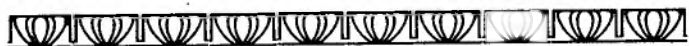
*Se tânguește o flașnetă
Pe ulița de zare plină...
Și schiopul flașnetar cerșește,
Flașneta lui suspină.*

*Și nu se 'ndură să-i dea nimeni
Lăscaie de crițar...
Flașneto ai cântat atâta
Și... înzădar...*

*Mi-aduc aminte de povestea:
»Acel ce cântă pentru toți
Remâne surd... Si este vecinic
Al bolii soț...«*

*Cerșește flașnetarul: »Dați-mi
Lăscaie de crițar!«
Suspină lung flașneta surdă
Și... înzădar.*

Danubius.

Evantaliul doamnei Windermere.

Piesă teatrală în 4 acte de Oscar Wilde.

(Urmare și fine.)

Lord Windermere. Sunt sigur că ți-l va da.

Mrs. Erlynne. Și eu sunt convinsă că mi-l va da...

Lord Windermere. Mi-ar plăcea să-ți dea un portret mititel, pe care să-l săruți înaintea de a te culca. Portretul unei fete cu păr de corb, cu privire senină...

Mrs. Erlynne. Ah da, îmi aduc aminte. Fuse de mult... Înaintea de-a me mărită... Păr negru și privire senină — astfel fuse atunce moda.

Lord Windermere. De ce ai venit aici? Care e țința dtale?

Mrs. Erlynne. Să-mi iau remas bun dela fata mea. Oh, să nu crezi, că me prepar la vre-o scenă sguduitoare, că voi eu cădea plângând în brațele-i, și că-i voi spune, cine sunt, etc. etc. Nu este în mine ambițiune, de-a farză rolul mumei. În viață, numai odat' me atinse în inimă săgeata simțirii de părinte — ieri seară. Grozavă fuse simțirea — me munci, me munci tare. Nu, simțirea asta nu-i de mine. — Apoi cum să me arat ca muma fetei mele, iubite Windermere? Margareta e de 21 de ani, și eu nici odată nu fusei mai bătrână de 29-30 ani. De 29 ani lângă zarea lampeii cu sticlă purpurie și de 30 ani fără zarea lampeii roșe... Recunoști că sunt piedeci înainte-mi de-a me destăinui? Nu, să rămânem cei foști... Soția dtale creadă-și muma mai departe, moartă și cinstească-i memoria. De ce să-i sfășiu iluzia? Doar' și iluziile mele le păstrează atât de greu. Din una m'am desamăjit ieri seară. Tot-de-auna crezui că nu am inimă — și se dovedî, că am; nici asta nu-i de mine, Windermere. Nu se potrivește de toaletele moderne — și me îmbătrânește. În momente decisive îți strică cariera.

Lord Windermere. Me 'nfior de dta, me 'nfior.

Mrs. Erlynne. Dta, Windermere, ai dorî ca să me fac călugăriță, ori să deviu servitoare lângă bolnavi, precum se scrie în romanele moderne... Nu; pocăința nu curățește, ci *chefurile* curătesc. Pocăința eși din modă. Dacă o femeie vrea să se pocăiască, mai dintâi facă-și toaletă la un croitor slab, atunce îi va crede lumea pocăința. Eu nu doresc să me pocăiesc. Eu voi să dispar din viața dvoastră. — Am păcătul, arătându-me, recunosc.

Lord Windermere. Îmi pare reu că n'am spus tot nevetei.

Mrs. Erlynne. Eu compătinesc faptele mele rele, dta compătinești faptele-ți bune — asta-i diferența între noi.

Lord Windermere. Nu te crez. Eu îi voi spune tot. Mai bine să-o știe, și din gura mea. Mare durere îi cauzez, va fi foarte blamată, dar e de trebuință să știe tot.

Mrs. Erlynne. Dta dorești să-i spui tot?

Lord Windermere. Doresc.

Mrs. Erlynne. Dacă vei face asta, eu voiu se-vârși murdăriile cele mai ordinare, și acestea vor otrăvi viața soției dtale. O depravezi, o omori! Nu-i vei spune nimica. Îți poruncesc!

Lord Windermere. De ce? (Pauză.)

Mrs. Erlynne. Dacă ți-aș spune că eu me interesez de soția dtale, că iubesc soția dtale, — mi-ai ride în ochi, nu-i așa?

Lord Windermere. Aș simți că nu zici adevăr. Iubirea de muma: jertfă, sacrificiu. Le cunoști dta aceste?

Mrs. Erlynne. Adevărat; le cunosc eu pe aceste? Să nu povestim despre astea. Dar eu nu-ți permit să spui fetei mele *cine sunt!* Asta-i taina mea, nu a dtale!

Scena 5.

Aceiași. *Lady Windermere.*

Lady Windermere. (Vine dinspre dreapta.) Îmi pare reu că am întârziat mrs. Erlynne. Nu aflai fotografia. — Însfârșit o aflai în odaia bărbatului meu — mi-o fură.

Mrs. Erlynne. Nu me miră; fotografia e răpitoare. Asta-i feciorașul dtale? Cum îl chiamă?

Lady Windermere. Gerard; l-au botezat, dându-i numele tatălui meu.

Mrs. Erlynne. (Depune fotografia.) În adevăr!

Lady Windermere. Da; dacă ar fi fost fată, i-aș fi ales numele meu. Muma mea avuse acelaș nume, care-l am și eu.

Mrs. Erlynne. Pe mine me chiamă Margaretă.

Lady Windermere. În adevăr?

Mrs. Erlynne. Da. (Pauză.) Dta cinstești memoria mumei, lady Windermere, precum îmi povestește soțul dtale?

Lady Windermere. Toți avem în viață un ideal, ori ar trebui să avem unul. Idealul meu este muma!

Mrs. Erlynne. Idealul e periculos. E mai crud adevărul. Rănește, dar e crud.

Lady Windermere. Nu; dacă mi-aș perde idealul, aș perde tot.

Mrs. Erlynne. Tot?

Lady Windermere. Tot! (Pauză.)

Mrs. Erlynne. Tatăl dtale vorbi adese despre mumă?

Lady Windermere. Nu. Îl durea amintirea ei. Îmi spuse că muma muri peste câteva luni după nașterea mea; lăcrămă când îmi povesti de ea. Apoi m'a rugat să nu o amintesc nici odată. Pomenirea ei cauză durere, durere. Pe tatăl îl omori întristarea.

Mrs. Erlynne. Acuma me depărtez, lady Windermere.

Lady Windermere. Remâi încă...

Mrs. Erlynne. Mai bine dacă te părăsesc. Trăsura vini înapoi — pân'acuma. O trimisei la lady Jedburgh cu o scrisoare.

Lady Windermere. Te rog, Arthur, interesează-te s'a reîntors trăsura doamnei?

Mrs. Erlynne. Oh, te rog, nu te ostăni.

Lady Windermere. Te rog Arthur, du-te.

Lord Windermere. (Spre stânga, iese.)

Lady Windermere. Oh ce să-ți spun? Dta m'ai mântuit ieri seară.

Mrs. Erlynne. Nici o botcă despre întâmplarea asta...

Lady Windermere. Sunt silită să vorbesc. Nu te pot lăsa în convingerea, că am primit sacrificiul dtale. Nu pot să-l primesc, e prea mare. Mi-e datorința!

Mrs. Erlynne. Nu ți-e datorința, datorința ai față de alții. Dta ai zis că îmi ești recunoscătoare.

Lady Windermere. Căci toate dtale îți pot mulțumi...

Mrs. Erlynne. Resplătește-me cu tăcere. Unicul modru de a-mi arăta bunăvoința. Nu-mi prăbuși unicul fapt bun, pe care l-am sevârșit în viața-mi, prin faptul că dorești să-l dai mai departe. Promite-mi că întâmplarea de ieri noapte va rămănea secretul nostru. Nu turbură viața bărbatului dtale. Și nu uită de copil. Mi-ar plăcea să te închipuesc mumă bună. Nu uită nici odată: ești mumă.

Lady Windermere. Astfel va fi. Odat' uitai în viața-mi de mumă: ieri. Oh, dacă gândesc, că fusei nebună...

Mrs. Erlynne. Destul! — Noaptea aceea e îngropată.

Lord Windermere. (Vine dinspre stânga.) Trăsura nu s'a reîntors, mrs. Erlynne.

Mrs. Erlynne. N'are de-a face. Voiu chieamă o birjă. Și acuma lady Windermere, mi se împare că... ne luăm remas bun pe vecie. Oh, acuma îmi vine în minte. Îți va părea curioasă rugămintea: te rog să binevoești a-mi cinsti evantaliul, care-l dusei ieri seară din nebagare de seamă. Mi-l cinstești? Lord Windermere permite să mi-l donezi! Stiu, că e cadoul lui.

Lady Windermere. Cu plăcere, dacă îți cauzez bucurie. Dar e scris numele meu pe el: »Margaretă«.

Mrs. Erlynne. Doar' avem un nume.

Lady Windermere. Oh, uitai. Me rog pofteste! Ce curios, că purtăm acelaș nume de botez amândouă.

Mrs. Erlynne. Curios! — Mulțumesc. Me voiu gândi la dta.

Scena 6.

Mrs. Erlynne, Lord și lady Windermere, Augustus.

Parker. (Anunță din partea stângă.) Lord Augustus Lorton! (Augustus vine dinspre stânga; Parker iese, lăsând ușa deschisă.)

Augustus. Bună dimineață, bătrâne! Bună dimineață, lady Windermere. (Observă pe mrs. Erlynne.) Mrs Erlynne?

Mrs. Erlynne. Cum te simțești lord Augustus? Te simțești bine desdedimineață?

Augustus. (Rece.) Mulțumesc de întrebare. Me simțesc bine, mrs. Erlynne!

Mrs. Erlynne. Culoarea feței nu-ți e sănătoasă, lord Augustus. Ai noptat — nu ți-e spre folos. Ar trebui să te grijești mai bine. Și acum Dumnezeu cu dta lord Windermere. (Pășește la ușe și zimbește spre lord Augustus.) Lord Augustus! Nu me petreci până la trăsura? Adu-mi evantaliul!

Lord Windermere. Permite-mi, să...

Mrs. Erlynne. Nu te ostăni, lord Augustus... Aș avea ceva comunicare pentru prințesa drăgălașă. Nu-mi aduci evantaliul, lord Augustus?

Augustus. Dacă pofteste, mrs. Erlynne...

Mrs. Erlynne. Cum să nu poftesc. Îl vei aduce cu atâta grație, iubite lord Augustus. (Iese spre stânga, lord Augustus o urmărește.)

Scena 7.

Lord Windermere, Lady Windermere.

Lady Windermere. Așă Arthur, că nu vei vorbi molipsitor mai mult despre mrs. Erlynne?

Lord Windermere. E mai bună, decât cum ai crede...

Lady Windermere. E mai bună decât mine.

Lord Windermere. Copilo, tu și ea sunteți din doue lumi. În lumea ta nu s'a furișat nici odată păcatul.

Lady Windermere. Oh, Arthur! Lumea e una pentru ori-care dintre noi; bunul se împreunează cu reul, păcatul cu nevinovăția.

Lord Windermere. De ce o zici asta?

Lady Windermere. Căci eu, care până acuma trăiam fără ochi în lume, ajunsei lângă vâltoare. Si aceasta ne putea despărți...

Lord Windermere. Pe noi nu ne poate despărți nimica.

Lady Windermere. Nici de-aici încolo să nu ne despărtească. Oh, Arthur, iubește-me mai puțin de-aici încolo, și eu me voiu încrede mai tare în tine. Me voiu încrede. — Să plecăm în Selby.

Scena 8.

Aceeași. *Augustus.*

Augustus. (Vine.) Arthur, ea mi-a lămurit toate. (Lady Windermere se spărie. Lord Windermere se cutremură. Lord Augustus conduce de braț pe Windermere. Vorbește repede și cu glas potolit. Lady Windermere îl privește nedumerită.)

Augustus. Iubite prietene, mi-a lămurit toate chestiile. Ne-am purtat toți necinstit față de ea. — Ea vinise pentru mine în locuința lui Darlington. — Me căută în club — și după-ce acolo îi spuseră că unde me dusei, venise după mine. S'a speriat auzind că vinim atâția și fugi în o odaie laterală. Evident!... Ea este de potriva mea. Unica poftă îi este: să trăim înafară de țermurile Angliei. Blăstămate cluburi, bucătari, climă blăstămată, — blăstămate sunt toate în Anglia. M'am săturat de ea!

Lady Windermere. (Sfioasă.) Mrs. Erlynne...

Augustus. Da, lady Windermere — mrs. Erlynne, m'a onorat primind brațul meu oferit. Va fi soția mea.

Lord Windermere. Femea ta viitoare, e femeie foarte cuminte!

Lady Windermere. Oh, e femeie foarte bună!!*)

(Cortina.)

Emil Isac.

Boalele de ochi la copii.

Oftalmia.

În primele 4—5 zile după naștere, observăm i-vindu-se la unii copii o boală de ochi, care se arată prin roșirea și umflarea pleopelar pe marginea pe care poartă genele, prin puțin puroi grămădit la coada ochiului, simptome care une-ori se agravează, pleopele devin cu totul roșii umflate, și când apăsăm pe ele, s'au le deschidem, se scurge o mare cantitate de materie la început galbină și subțire, și mai în urmă mai legată, adevărat puroi. Această boală poartă numele de „Oftalmia noilor născuți“.

În zilele noastre această boală de ochi e bine-cunoscută, se vindecă, și numai rar, din cauza necunoașterii ei, din negligența de a chema medicul la timp, poate să devie gravă și chiar se pierde ochiul.

Până acuma câțiva ani, numărul copiilor cu oftalmie eră mai mare. Cine din noi n'a văzut orbi, cerșetori, care la întrebările ce le facem de cauza pierderii ochilor, ne răspund: „sunt orb din naștere“.

Ei bine, din numărul orbilor ce cerșesc, mai a treia parte dătoresc infirmitatea lor, boalei de care vorbim aci.

Având în vedere că oftalmia este atât de gravă în cât să piardă vederea, și că prin cunoașterea ei putem să scăpăm pe copii, să vedem în câte-va cuvinte cum apare ea, care sunt simptomele, cauzele care îi dau naștere, și în urmă mijloacele de a o trata.

Oftalmia apare în primele 4—5 zile după naștere, la un singur ochiu sau chiar la amândoi, câte odată se arată ușoară, adică puțină umflătura a pleopelar pe marginea lor, scurgere de puțin puroi, și prin îngrijire copiii se vindecă după câte-va zile; altă dată înse, ochii sunt boboșați, pleopele umflate, și când le deschidem, se scurge o mare cantitate de puroi, care poate atacă chiar ochiul pe care să-l piardă, sau în cazuri ceva mai puțin rele să-l lase acoperit cu albeață.

Boala aceasta e contagioasă, e molipsitoare, se ia dela un ochiu la altul al copilului, sau chiar la ochii celor ce îngrijesc pe copiii bolnavi, dacă nu s'au îngrijit.

Unii au spus că cauza oftalmiei noilor născuți e frigul, curenții în timpul nașterii, iar după alții boala e luată mai mult dela mamă în timpul când se naște copilul. Se știe că multe femei prezintă scurgeri, care în timpul sarcinei devin și mai abundente; la facere

*) Epilog. Sfârșind traducerea piesei acesteia, despre care s'au convins cititorii noștri că este *unică* în literatura lumii, promit că voi publica în curând tot în coloanele „Familiei“ un scurt studiu (essay critic) despre viața și activitatea marelui Wilde, mort în părăsire și singurătate, după ce fusese feeric serbătorit ani întregi.

Emil Isac.

fața copilului se acopere de această scursoare, care prin urmare poate pătrunde și la ochi.

Aceasta este adevărata cauză, și prin urmare femeia care vre-o dată a avut scursori, și care mai cu seamă, a ramas și în timpul sarcinei, să aibă grije de copilul ce va naște ca să nu capete oftalmia.

Gravitatea acestei boale e deci mare, și totul depinde de tratament.

Tratamentul oftalmiei, e de două feluri:

1. Să știm să ferim pe copii de-a o căpătă.
2. Să-i curarisim atunci când au căpătat-o.

Pentru a feri pe copii, trebuie să căutăm de unde ar putea oftalmia să vină. Am zis că singura cauză adevărată e scurgerea ce au unele femei, care prin urmare trebuiesc să se îngrijească din timpul sarcinei, consultând pentru aceasta un medic; vor avea grije ca la facere să fie moșită de o moașe cu diplomă, că-rora să le spue că au avut scursoare, ca acesta să ia măsuri ca copilul să nu capete boală de ochi, și să se supună ca să fie bine spălate de moașe atunci când durerile de facere au început. În ceea ce privește copilul, — îndată ce s'a născut, ochii să i-se ștergă cu o rufă curată, și după ce i-s'a legat buricul, ștergându-i din nou ochii să-i pice în fie-care, trăgând puțin cu degetul de pleopa de jos, în par-tea despre nas, 2—3 picături stoarse dintr'o lămâie, ce se va tăia chiar atunci pentru acest scop. — Re-comând mult acest tratament care din toate e cel mai lesne, și apoi fie-care moașe s'au chiar cine-va din familie îl poate face. Moașa sau cei care îngrijesc co-pilul, să aibă în vedere că boala de ochi se poate da lesne și prin urmare, să-și lase reul obicei ce vedem la mulți, că lacrimile copilului, sau urdorile sunt stoarse cu degetele.

Dacă boala s'a declarat, atunci nu mai trebuie perdut timp, se va chemă un medic. Fiind înse la țeară, și fără medic în apropiere, ce trebuie să facem?

Îndată ce ochiul s'a roșit, copilul se va culcă pe partea ochiului bolnav pentru ca puroiul să nu se scurgă și spre celalalt ochiu și să-l bolnăvească, ase-menea nu se va șterge ochiul sănătos cu cărpe ce au servit la ochiul cu oftalmia, mâinile copilului se vor ține legate, ca nu scărpinându-se la ochiul bolnav și în urmă la cel sănătos, să-l atace și pe acesta.

După materia ce se scurge, la fiecare două ore sau chiar la fiecare oră, să se ia vată curată și mu-indu-se în apă curată, ca a fost mai întâi fiartă și recită, să se spele ochiul bolnav, deschizându-l puțin și storcând vata asupra lui până când se curăță tot puroiul, după care se va aplică pe ochi tot vata mu-iată în apa care se schimbă după cealaltă spălătură.

Dacă se dispune de acid boric, atunci e bine ca să prepare cu apă caldă, două lingurițe la jumătate kilo apă, și spălăturile să se facă cu această doctorie.

Boala aceasta fiind gravă, e mai bine înse a se recurge la ajutorul unui medic, care va prescrie pi-cături de pus în ochi. Mamele vor lăsa reul obicei de a mulge lapte în ochii copiilor, căci agravează boala.

Recomândăm persoanelor ce îngrijesc de copii cu oftalmie, să-și spele bine mâinile după ce au îngrijit copilul, căci boala se poate luă și la ochii oa-menilor mari. Asemenea când pleopele sunt umflate și sub ele mult puroi, să se ferească când le deschid, căci de multe ori, țisnește cu putere, și poate sări în ochi.

Dr. Hr.

Apusuri omenesti.

Să se console femeile.

Odată, când trebuia să se creeze, de un poet sau de un romanțier, tipul unei frumuseți femeiești, se imaginează o copilă de opt-spre-zece ani, blondă, rumenă, plină de lincezeli și de romantisme. Mai în jos de opt-spre-zece ani se putea coborî până la cinci-spre-zece ani, dar să se ridice în sus, nu eră permis nici măcar cu o lună. Opt-spre-zece ani și o lună eră prea mult; idealul dispărea. Ast-fel o femeie eră tolerată până la trei-zeci de ani, dorită încă trei sau patru ani, și apoi se isprăvia, dânsa trebuia să dispară după ori-ce scenă sentimentală.

Acuma, din norocire, lucrurile s'au schimbat cu totul. O copilă de cinci-spre-zece ani, nu numai că nu e un ideal, ci e chiar trimeasă la școală cu dădaca ei ca să învețe sintacsa și conjugările latinești. Nici studenții din liceu nu se uită la ea. O fată de șese-spre-zece ani e considerată ca un fruct crud, fără gust, un fruct care promite să devie o minune pentru ochi și pentru pipăit, dar care, deo-cam-dată, e acru și ar sterpezi dinții cui ar vrea să-l guste.

Femeea nu începe acuma să între în adevăr în cercul magic al pasiunii, în care e născută să trăiască și de unde își ia originea domnia-i imensă după pământ, de cât numai după trecerea pragului celor două-zeci de ani. De la două-zeci de ani în sus e un crescendo continuu până la treizeci, dacă femeia e nemăritată, până la patru-zeci și chiar patru-zeci și cinci, dacă s'a măritat.

După aceasta începe decadența, dar o decadență înceată, care poate să mai ție încă vre-o câți-va ani fără să bată la ochi. Și să nu rideți, o doamnelor, cari sunteți încă departe de pragul fatal al celor patru-zeci și cinci de ani și pentru care acel prag, acel pas înspăimântător vă pare... un salt mortal. Am cunoscut dame cari, la acea etate, concureau avantajos cu fete de două-zeci de ani. Și lumea istoriei și a artei nu e oare plină de aceste figuri cari au aproape eternă primăvara vieții și a ființii lor? Ana de Austria nu a stat fermecătoare până la cincizeci de ani, ca și ducesa de Chevreuse? Și vom putea da uitării pe Ninon de Lenclos, care, după spusa biografilor, fusese charmante până la vârsta de șai-zeci de ani?

Un apus are de o mie de ori mai mult farmec decât o auroră, precum și toamna are mai multă dulceață decât primă-vara. Tinerețea care înflorește e neștiința, frageda și ingenua neștiință care te face să zîmbești blând, dar care nu lasă urme în suflet; vârsta care se pleacă spre ținta rece pe o potecă pe care întârziază încă cele din urmă sărutări ale soarelui și pentru care palpita încă profumele celor din urmă flori, vârsta scoborătoare este cunoștința senină și severă, ceva cam trist din viață, și dorința d'a uită un sfârșit apropiat într'o încordare fără seamă. Frumusețea care moare are pentru amant un farmec trist și deosebit, aburit de o dureroasă înduioșare. Părul acesta pe care 'l sărut, se gândește el, acuma curând are să cărunțească, poate; mâinile aces-

tea care mă mângăe vor fi perdat în scurtă vreme moli-ciunea lor catifelată; buzele acestea cari au coloritul cireșelor atârinate de crăci, cum au să pălească, peste puțin Și-l apucă atunci o dorință nebună de a da acelei iubite, care e încă frumoasă și care nu va mai fi poate tot așa mâne, toată iubirea de care e capabilă inima lui și a i-o da toată într'o zi. Va trece frumusețea ei, dar va trece iubită cum n'a fost nici odată. Dă-mi dar părul negru și mătăsos, dă-mi dar mâinile dulci la pipăit, dă-mi cireșele pălite ale buzelor cari cer sărutări! Nimeni n'o să le mai sărute d'aci înainte!

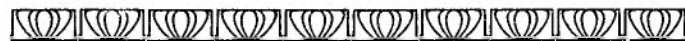
Cine n'a visat un ast-fel de amor? Cum se simte atunci că toate neștiințele, toate ingenuitățile, toate candorile și toate comorile sufletului și ale corpului pe cari le poate da o femeie tinără, nu prețuesc cât beția d'a iubi o frumusețe în apus. Pentru celelalte aveți tot timpul înaintea voastră, ani lungi și înceți și ore repezi; pentru aceasta însă ori-ce minut care trece negustat e un furtișag făcut fericirii tale. Atunci ori-ce oră trăită prețuește pentru tine cât un an de plăcere și de fericire. Amorul dacă nu poate atunci să mai fie lung, devine intens, profund, virtejos.

Contradicțiuni ale sufletelor și ale vieții! Când vom număra noi patruzeci de ani și vom apuca pe scoborișul luminat de ultimele raze ale soarelui, profumați de profumul ultimelor flori, atunci ne va plăcea tinerețea care răsare. Va fi un simțământ de egoizm, probabil; simțindu-ne că îmbătrînim, dorim să vedem împrejurul nostru priveliștea care nu îmbătrânește, ca să ne mângăem și să ne amăgim. Când la poet, etatea fugătoare se grăbește să implinească al nouălea lustru, el cere o cupă plină amicitiei și un suris frumuseții, frumuseții depline și mândre, încununată de roze, Perseforei cu primă-vară eternă, care înflorește, se vestezește și iarăș înflorește.

Este poate providențială în lume, ea este lanțul care leagă împreună veriga cea din urmă cu cea dintâi. Iarna care moare, se atinge de primă-vara care se naște, ghiocerii răsar din zăpadă. Și tinărul, plin de visuri și de speranțe, mângăe cu o din urmă adorațiune frumusețea care e în agonie, tot așa precum fata de două-zeci de ani, aprinde încă cu respirarea parfumată a buzelor sale, cari nu cunosc cuvintele amare ale desiluziunii, flacăra geniului care dă cele din urmă scăpărări.

Tinăr cu tinăr este negreșit legea fiziologică a conservării speciilor. Dar, care va fi legea conservării sufletelor?

Benedetto de Luca

Muzeul Asociațiunii.

— La ilustrația de pe pagina primă. —

Așezat la o margine de parc acum, (mai de mult erau ziduri și șanțuri, ce serviau de întărituri), muzeul „Asociațiunii” — după părerea celor mulți vizitatori, români și străini, cari l-au văzut cu ocaziunea serbătorilor din Sibliu, e una dintre cele mai frumoase clădiri ale orașului.

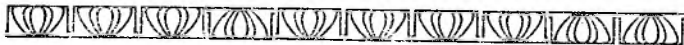
S'a zidit în urma hotărării adunării generale a „Asociațiunii”, ce s'a ținut în Mediaș și în urma entuziazmului și dragostei, cu care această hotărare s'a primit din partea românilor de pretutindeni; din iubi-

rea către poporul setos de școli și învățătură și din absoluta trebuință, ce s'a simțit de a ne strânge și noi monumente, cari se leagă de viața noastră istorică și culturală, până când aceste nu ajung în alte mâni. Pentru că vor fi știind vizitatorii muzeului din Budapesta și Cluj, câte monumente, ce privesc viața noastră din patria asta, nu se află în mâni străine.

Clădirea nu e zidită într'un anumit stil, ci o combinație de mai multe stiluri și are peste 20 de încăperi, nu toate destinate înse pentru muzeu. Din vestibulul muzeului — frumos decorat cu stâlpi de granit — dai la dreapta de birourile Asociației și sala de ședințe, la stânga e sala de cetire și biblioteca, nu prea bogată, pentru că cei mai mulți dintre autori nu se gândesc să dăruiască câte-un volum din cărțile ce tipăresc. În cazul acesta am avea, dacă nu o bibliotecă completă, una bogată, de care se simte lipsa într'un oraș cu școli românești, inteligință și jur românesc. La dreapta și la stânga sunt place de marmoră, în care sunt săpate numele membrilor fundatori.

În etajul prim e muzeul istoric și etnografic, cam sărăcuț de-o-camdată, pentru că prea puține obiecte dintre cele ce au fost espuse la expoziție s'au donat muzeului, iar alătura se adăpostește de-o-camdată casina română.

În etajul al doilea e numai sala festivă — foarte frumos și drăguț decorată — mică înse pentru manifestațiuni culturale în gen mai estins; cu o scenă și mai mică, făcută pe chelniiala „Fondului pt. teatru român“, cu trei schimbări de decor, pe care nu se pot reprezenta decât piese mici, sau piese unde nu se schimbă decorul și se petrece acțiunea în acelaș loc.

La Carmen Sylva.

— Pentru ilustrația din nr. acesta. —

Augusta regină Elisabeta a României, admirata Carmen Sylva a literaturii universale, cu afabilitatea sa încântătoare, întrunește în saloanele sale mai de multe ori pe săptămână câte o mică societate, cu care își petrece ascultând și făcând muzică.

La aceste întruniri Maj. Sa invită nu numai persoane din clasele înalte, ci și dame și domni din sferele artistice și literare.

Ilustrațiunea noastră din numărul acesta infățișează o astfel de audițiune.

L I T E R A T U R Ă.

Mitologia română. De S. Fl. Marian, distinsul membru al Academiei Române, care s'a ilustrat prin o mulțime de lucrări folkloristice, are să scoată în anul viitor un nou volum, intitulat „Mitologia Română“. Din lucrarea aceasta autorul ne-a pus la dispoziție un articol, căruia îi vom face loc în nr. viitor.

Încrângătura vermiilor, clasa annelida, ordinul rotifere. Sub titlul acesta dl dr. Leon C. Cosmovici, profesor de zoologie și fiziologie la universitatea din

Iași, membru corespondent al Academiei Române, a făcut acestei instituțiuni științifice-literare, în ședința dela 5 aprilie an. c., o comunicare care acum a apărut în o broșură, estrasă din memoriile secțiunii științifice, cu 53 figuri în text. O lucrare menită pentru specialiști, cari de sigur vor primi-o cu interesare, căci autorul combate multe păreri ale zoologilor, privitoare la grupul de animale, cunoscut sub numirea de Rotifere. Dar și scuză greșelile, căci multă răbdare se cere din partea observatorului, adeseori întrecând limita sforțării omenești, acești vermișori microscopici fiind într'o vecinică agitație sau într'o îndelungată contractiune. Ceasuri întregi trebuie să stai cu ochiul la ocularul microscopului, ca să poți prinde ori și ce mișcare fac, ori și ce se petrece în interiorul corpului lor, mai mult sau mai puțin transparent. Prețul 1 leu 50 bani.

Din edițiunile Academiei Române au apărut: »Măsurarea și calcularea lungimii de undă a undulațiunilor luminoase cu rețetă de reflecțiune Rowland“ de Max. Reinhard, asistent la laboratorul de mineralogie. Prețul 10 bani. — »Cercetări asupra prezenței bacililor specifici în faringele bolnavilor de febră tifoidă“ de prof. dr. M. Manicatide, directorul clinicei infantile a universității din Iași. Prețul 10 bani. — »Asupra variațiunii etaloanelor de masă“ (a doua notă) de I. St. Murat, fost metrologist-ajutor al biroului internațional de măsuri și greutatea dela Sevres (Francia). Prețul 20 bani. — »Alimentarea orașelor cu apă. Procedurile întrebuintate la captarea apelor subterane în Germania“ de V. Roșu inginer, cu 12 figuri în text și cu stampe. Prețul 2 lei.

Fundațiunile bio-chimice ale stomacului. De dr. E. Riegler, profesor la universitatea din Iași, ales în sesiunea generală din 1904 a Academiei Române membru corespondent al acesteia, în ședința dela 6/19 maiu an. c. mulțumind pentru distincțiunea ce i-s'a făcut, a prezentat o comunicare sub titlul cu care începem aceste rânduri. Aceasta lucrare acum a apărut în o broșură editată de Academia Română în Analele secțiunii științifice. Prețul 60 bani.

Finanțele României dela Regulamentul Organic până astăzi, 1831—1905“, de Th. C. Aslan, a apărut la București în edițiunea Academiei Române. Aceasta lucrare a fost premiată de Academie cu premiul Neuschotz din 1903. Volumul începe cu organizarea financiară dată Prineipiaterelor de Regulamentul Organic și trece până în timpul prezent, arătând în fine datoria publică a României. Prețul 4 lei.

„**Poporul Român**“ din Budapesta va apărea dela 1 octombrie de 4 ori pe săptămână: marția, joia, sâmbăta și duminica. Conducerea redactării va fi încredințată dlor Dionisie Stoica și Lucian Bolcaș. Abonamentul pe an va fi 16 coroane.

Micul Calendar. Sub titlul acesta dl Ioan Apolzan, tipograf în Sibiu, a scos la lumină un calendar portativ, cu un cuprins bogat. Prețul ediției simple 40 fileri, ediție de lux 70 fileri, plus porto 6 fileri.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Trei românce la universitatea din Budapesta. Aflăm cu bucurie că la universitatea din Budapesta s'au înscris anul acesta trei românce și anume toate la

facultatea de medicină. În anul prim dsoarele *Elena Butean*, fiica deputatului dietal Ioan Butean din Beins; *Lia Moga*, fiica fostului medic militar dr. Moga din Sibiiu. În anul al treilea dsoara *Valeria Bontilovici*, fiica învățătorului Augustin Bontilovici din Uzdin.

Serbare școlară în Năsăud. Societatea de lectură a studenților dela gimnaziul din Năsăud a aranjat la 4 octombrie n., cu ocaziunea serbării aniversare a deschiderii gimnaziului, o serată literară-muzicală, cu un program bogat și interesant. Apoi s'a jucat actul al treilea din tragedia „Iuliu Caesar” de Shakesperre.

De trei ori doctor. Dl dr. *Iosif Sigiescu*, profesor la gimnaziul din cercul V al Budapestei, a fost promovat sâmbăta trecută la universitatea de acolo, a treia oră doctor. Intiu a fost promovat la 1896 doctor în teologie, la 1899 doctor în filozofie și de astădată doctor în dreptul canonic. Dl dr. *Siegescu* e de 33 ani.

Promoțiuni. Dl *Leonida Domide* a fost promovat la universitatea din Budapesta doctor în medicină. — Dl *Ioan Moldovan* a fost promovat la universitatea din Cluj doctor în medicină.

Desertări. Cetim în „Unirea” din Blaj următoarea informațiune foarte surprinzătoare: Dsoara *Elisa Bodocan*, cea mai distinsă învățătoare a școlii noastre de fete, a dimisionat din postul avut și s'a dus la Strigon. — Dr. *Emil Sabo*, profesor de gimnaz și preparandie la Blaj, a dimisionat și el și s'a dus la Székely-Keresztur, fiind numit profesor la preparandia de stat.

TEATRU și MUZICĂ.

Româncă la conzervatorul din Budapesta. Dsoara *Sidonia Nimu*, absolventă a pedagogiei din Caransebeș, mult aplaudată cântăreață în conțerțele bănățene, s'a înscris la conzervatorul din Budapesta. Dsoara Nimu are o voce prea frumoasă, care îi asigură un viitor strălucit.

Baritonistul Coriescu prin Banat. Baritonistul Coriescu a trecut din comitatul Arad în părțile banatice. La 29 septembrie n. a dat concert în Oravița, la 30 septembrie în Vârșeț, la 1 octombrie în Recita-montană și în 3 octombrie în Bocșa-montană.

CE E NOU?

Hymen. Dl dr. *Aurel Vlad*, deputat dietal și dsoara *Anuța Iancu*, se vor cunună la 16 octombrie în biserica gr. or. română din Orăștie. — Dl dr. *Iulian Pop* și dsoara *Veturia P. Pețan* s'au fidanțat în Bistrița. — Dl *Petru Delcu*, învățător în Tirnova și dsoara *Cornelia Alexa* învățătoare în Gaiu-mic, s'au cununat. — Dl *Dimitrie Greceanu* și dsoara *Victoria Al. Dogariu*, s'au cununat în 1 octombrie în biserica gr. or. din Hărman. — Dl *Valeriu Millea* din Tilișca și dsoara *Ana Boreea* din Seliște s'au cununat în 1 octombrie în biserica gr. or. din Seliște. — Dl *Teodor Furdul*, învățător în Bulgari, s'a logodit cu dsoara *Silvia Pop* în Cătelul-românesc, Selagiu. — Dl *Cornel Sabău* cleric și dsoara *Cristina Schiop* s'au logodit. — Dl *Dimitrie Simea* învățător dirigent în comuna Comlăuș (O. St. Anna), comitatul Arad, s'a logodit cu dsoara *Valeria Muntean* din Lipova.

Expoziția națională bucureșteană din 1906. Viitoarea expozițiune va cuprinde următoarele diviziuni: 1. Agricultură; 2. Silvicultură; 3. Horticultură și viticultură; 4. Creșterea vitelor și zootehnia, piscicultura și pescuitul; 5. Mine și cariere; 6. Industriile; 7. Geniul civil și militar, arhitectura, mecanica și electricitatea, mijloacele de transport, armata; 8. Instrucțiunea și educațiunea. Instrumentele și procedurile generale ale literelor, științelor și artelor; 9. Artele frumoase; 10. Higiena, asistența publică și economia socială; 11. Cultul; 12. Trecutul (secțiunea retrospectivă.)

Societatea „Petru Maior” a universitarilor români din Budapesta s'a mutat într'un local cu mult mai spațios și mai potrivit decât cel vechiu. Localul nou e situat în strada Soroksári, nr. 20 etagiul III.

Petrecere cu joc în Vașcău. Tinerimea din Vașcău și Bărești, Bihor, a aranjat la 1 oct. o petrecere cu joc în folosul bisericii gr. or. române din Vașcău-Bărești.

Un „picnic” românesc în America. Ziarul emigranților sași din America „Heimatsklänge” aduce știrea, ca Românii din Cleveland au aranjat zilele trecute un „Picnic” pentru a spori fondul nou înființatei comunități bisericești gr. or. în Cleveland. Petrecerea a fost foarte animată luând parte pe lângă membrii comunității române bisericești și numeroși Sași și Americani. Comitetul aranjator a fost compus din tineri români, cari vorbiau limba engleză și germană. Venitul curat al petrecerii a fost 250 dolari.

Congresul proprietății literare. După propunerea dlui M. G. Holban, directorul „Revistei idealiste”, s'a admis, că viitorul congres al proprietății literare să se țină la anul în București. Dl Holban, care a fost la Anvers spre a lua parte la congresul proprietății literare și la Liège pentru a participa la congresul artei publice, a fost proclamat president de onoare la primul congres și vice-president la cel de al doilea.

Au murit: *Mateiu Nicola* avocat, fost tribun al legiunii române, membru fondator al Societății pentru fond de teatru român, membru al Asociațiunii etc., în Abrud la 25 septembrie, în etate de 76 ani; — *Lucreția Magyar* n. Baci, soția dlui George Magyar, proprietarul tipografiei „Patria” din Oradea-mare, la 22 septembrie, în etate de 21 ani; — *Carolina Nic. Teclu*, directoarea institutului orfelinat de fetițe, susținut de Reuniunea femeilor române din Brașov, la 24 septembrie. — *Maria Pop* n. *Olarescu* soția parocului gr. cat. Demetriu Pop din Balinț, mama dlui dr. Stefan Pop, în Balinț, la 1 octombrie, în etate de 60 ani. — *Virgil Dogariu*, fiul dlui Toma Dogariu, jude la Curia regească, în Budapesta la 3 octombrie, în etate de 34 ani.

Vinzetorii de gazete românești sunt rogați, în interesul lor propriu, a-și trimite adresa la întreprinderea tipografică „Patria în Oradea-mare (Nagyvárad) Teleky utca 12.

D I N L U M E.

Pețitorii romantici ai reginei Wilhelmina. Tinăra regină a Olandei are darul de a plăcea tuturor excentricilor, se vede. Anul trecut, când cu serbătorile încoronării, un ziarist care nu eră, în toate mințile, pare-se, se încumetă să ofere reginei brațul, pe când ea voia să se urce în trenul ce trebuia să o ducă dela Haga în capitala țerii sale. Bine înțeles că neprevăzătorul finăr a fost

arestat, dar fu liberat după cererea reginei. Mai dăunezi doi turiști englezi, aflându-se în Rotterdam, celui mai în văstră îi trăsni de-odată în cap că nu-i tocmai urit și ar putea să placă tinerei regine. Fără să se mai gândească mult, el făcî mai multe versuri lirice și le trimise reginei. El așteptă răspunsul cu nerăbdare, dar răspunsul nu mai veni de loc. Atunci începî să bombardeze pe regina cu depeși și văzînd că nici ele nu fac vr'un efect, luă trenul și porni cu prietenul lui la Haga. Sosind acolo, el însărcină pe tovarășul lui să se ducă la palat și să se intereseze, dacă scrisorile și depeșile au fost predate reginei. Tinărul englez îi făcî pe plac cu cea mai mare naivitate, dar, spre neplăcuta lui uimire a fost numai decît arestat. Romanticul pretendent aflînd despre acest rezultat mîhnitor, o șterse repede; iar celalalt are acuma vreme să vază ce reu e să joace cine-va pe mesagerul dragostei.

Foaia domnitorilor. La Londra va apărea o foaie intitulată „Royal Magasine“ ai cărei colaboratori vor și corespunde numerei de „royal“, căci afară de femeile cari vor lucra una ca prim-redactor, a doua ca redactor, toți ceilalți sunt capete încoronate. Un număr va costă 12 fl. În prospect se promite că la noua foaie vor colabora între alții Regina României, Împăratul Germaniei, Prințul și Principesa de Wales, Princesa Malborough și alții. Că valoarea internă a articolelor va sta în raport cu nobilitatea autorilor, astea numai după ce vor apărea vre-o câte-va numere se va putea ști. E fapt însă că între colaboratori sunt și de aceia, cari, ca Regina României și Împăratul Germaniei, nu-s începători. Împăratul Germaniei are un articol intitulat „Călătoria mea în Palestina“ scris și intitulat de el însuș. „Viitorul trăsurilor automobile“ de Prințul de Wales. „Intinderea coloniștilor franceze“ scrise de Felix Faure. „Fotografie pentru amatori“ de Prințesa de Wales și în sfîrșit „Teatru de diletanți“ de Prințesa de Malborough. Numărul prim așa dară nu lasă nimic de dorit în ce privește cu-

prinsul. Pentru numerele viitoare sunt anunțate între altele următoarele lucrări: „Ideile mele, când voi să le realizez“, de Regina Olandei, „Julia Portia, Desdemona și celelalte figuri femeiești ale lui Shakespeare“ de Regina Italiei. „Planul meu de desarmare“ de Nicolae II. Țar al Rusiei. „Legende Române“ de Carmen Sylva. „Influența femeilor americane asupra societății engleze“ de regina Angliei. „Restituirea Akropolisului athenian“, de Ada Regina Greciei.

Bastonul principesei Cecilia Tinăra principesă a Germaniei a scornit moda bastoanelor de plimbare pentru dame. Bastonul principesei, de lemn exotic, foarte înalt și subțire, presintă oare care asemănare cu acelea ale cumetrelor din revistele franceze dela sfîrșitul anului; el se termină printr'un mîner de aur gătit cu panglici.

Aviz abonaților nostri.

Treiluniul iuliu – septembrie se încheie cu numărul acesta. Rugăm pe toți aceia ale căror abonamente expiră acuma, să le înnoiască în septămăna viitoare, căci abonamentele se plătesc înainte.

Călimdarul săptămănei.

Dum. a 16-a după Rusalii, ev. l. dela Luca, gl. 7. v. 5. „În vremea aceea sta Isus lângă lacul Genizaretului“...

Ziua sept.	Călimdarul vechiu	Călimd. nou
Duminică 25	C. Eufrosina	8 Brigita
Luni 26	† Adorm. S. Ap. Ioan	9 Dionisie
Marți 27	M. Calistrat	10 Francisc
Miercuri 28	P. Hariton	11 Emilian
Joi 29	P. Chiriac	12 Maximilian
Vineri 30	M. Grigorie	13 Coloman
Sămbătă 1	Ap. Anania	14 Callist

Proprietar, redactor răspunzător și editor: **Iosif Vulcan.** (Strada Áldás nr. 14 296 b).

„BIHOREANA“

Institut de credit și economii societate pe acții.

CENTRALA ÎN ORADEA-MARE.
— FILIALA ÎN TINCA. —

CAPITAL SOCIAL 600.000 cor.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de 4¹/₂ 0.
2. Acoardă împrumuturi ipotecare.
3. Acoardă împrumuturi simple țărănești pe obligațiuni cu cavenți (credite personale țărănești).
4. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretenziuni sigure cătră casse publice cu scadențe fixe.
5. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).
6. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire ipotecară, sau de alta natură.
7. Ingrijește afaceri economice și toffelul de afaceri de bancă.

9-12.

DIRECȚIUNEA.